

Zápis ze zasedání Výboru pro práva dítěte

ze dne 15. ledna 2019

Místo a čas konání: Vladislavova 4, Praha 1, místnost FORUM, od 9:30

Přítomni: M. Ďord', M. Hájková, A. Hofschneiderová, J. Husák, P. Kačírková, A. Křístek, B. Rittichová, L. Rybová, K. Šimáčková Laurenčíková (předsedkyně Výboru), M. Šimůnková, H. Zaplatílková

Omluveni: L. Kantůrková, J. Sosna, D. Strupek, Š. Tyburcová

Hosté: M. Kučerová, M. Křečková, E. Petrová a Petr Třešňák

Sekretariát: D. Šmídová, D. Otrošínová, B. Hnátová

Program:

1. Informace k bodům z minulého zasedání:
 - a. Inkluze – usnesení k návrhu novely vyhlášky MŠMT č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se SVP
 - b. Plán ministerstev v oblasti práv dítěte na rok 2019
 - c. Pracovní skupina pro práci s dětmi ohroženými násilím v rodině
 2. Body z minulého zasedání:
 - a. Naděje pro děti úplňku – představení analýzy Dostupnost služeb pro lidi s poruchou autistického spektra v ČR a Evropě – analýza a inspirace (představí zástupci organizace Petr Třešňák a Markéta Křečková)
 - b. Metodické příručky MPSV – návrh usnesení Výboru
 - c. Opatrovnické soudnictví – Statistiky MSp
 - d. Návrh novely MSp ohledně rozšíření působnosti notářů v opatrovnických věcech
 3. Výzva neziskových organizací k poskytnutí humanitární pomoci v uprchlických táborech v severní Sýrii - návrh o připojení se k výzvě
 4. Usnesení Výboru pro práva cizinců k tématu přístupu žáků-cizinců ke vzdělání – návrh na připojení se k usnesení
 5. Plán činnosti Výboru na rok 2019
 - a. Zákaz tělesných trestů – stížnost APPROACH proti České republice k Evropskému výboru pro sociální práva Rady Evropy (představí Eva Petrová z KVZ a Diana Šmídová)
 - b. Transformace systému péče o ohrožené děti
 - i. kojenecké ústavy + stížnost ERRC a MDAC proti České republice k Evropskému výboru pro sociální práva Rady Evropy (představí Eva Petrová z KVZ a Diana Šmídová)
 - ii. represe dětí v ochranné/ústavní výchově
 - c. Dětský ombudsman
 - d. Povinné zastoupení dětí advokátem
 - e. Vzdělávání policie a metodické vedení práce s dětmi ohroženými násilím
 - f. Obchod s dětmi
-

Paní předsedkyně přivítala přítomné členy a nastínila program zasedání. S programem všichni členové Výboru souhlasili.

1. Informace k bodům z minulého zasedání

a) Návrh novely vyhlášky MŠMT o společném vzdělávání

Paní předsedkyně potvrdila schválení usnesení per rollam jedenácti hlasy a zveřejnění usnesení na webových stránkách Výboru. M. Hájková doplnila informaci, že připomínky k materiálu se vypořádávají a přislíbila zaslání vypořádání připomínek tajemnici Výboru, která dále materiál rozšíří mezi členy.

b) Plány priorit ministerstev v oblasti práv dítěte na rok 2019

Předsedkyně členy informovala, že dopisy na ministerstva ohledně jejich plánu priorit v oblasti práv dítěte jsou ve schvalovacím procesu na Úřadě vlády.

c) Pracovní skupina pro práci s dětmi ohroženým násilím v rodině

Paní předsedkyně připomněla, že na společném zasedání s Výborem pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách dne 6. prosince 2018 byla založena Pracovní skupina pro práci s dětmi ohroženými násilím v rodině a vyzvala členy, aby se v případě zájmu o členství nahlásili tajemnici Výboru.

2. Body z minulého zasedání

a) Naděje pro děti úplňku – představení analýzy Dostupnost služeb pro lidi s poruchou autistického spektra (PAS) v ČR a Evropě – analýza a inspirace

Paní předsedkyně uvítala hosty a nastínila, že příčinou pozvání bylo se na jedné straně dozvědět, jak se žije dětem s PAS v České republice a kde zástupci organizace vidí prostor pro systémovou změnu, příp. jak může Výbor svou činností přispět. Konkrétně přišli zástupci organizace Petr Třešňák a Markéta Křečková prezentovat východiska a závěry analýzy¹ a materiál 8 bodů pro autismus.²

Po krátkém úvodu P. Třešňáka M. Křečková představila dva **cíle analýzy**, a to popis současné situace v oblasti péče pro děti a zmapování bariér. Mezi třemi **hlavními východisky analýzy** zmínila zjištěný vážný chronický nedostatek služeb pro děti s PAS, a to pobytových, odlehčovacích i asistenčních, nedostatek informací mezi rodinami s dětmi s PAS a jejich minimální podpora a nedostatečná reakce místní a krajské správy na akutní potřebu sociální služby, především nedostatek finančních prostředků vzhledem k vysoké nákladnosti péče, stejně jako nedostatek statistických dat. Děti s PAS jsou ve skutečnosti odmítány z důvodu poruch chování, ač jsou formálně uváděny zákonné důvody jako např. nedostatek kapacity zařízení či nedostatek personálu. Z důvodu nedostatečných informací dochází k pobytu dětí v zařízeních pobytové péče či k izolaci osob v rodině a následnému vyčerpání rodiny. Její členové se na pomoc obrací až v akutní fázi a osoba s PAS končí v psychiatrické nemocnici, přičemž psychiatrové nemohou osobě pomoci a její stav se dále zhoršuje.

¹ Analýza dostupná na: https://www.detiuplnku.cz/wp-content/uploads/2018/11/Deti-uplnku-analyza-dostupnosti-sluzeb_e.pdf.

² Materiál dostupný na: <https://www.detiuplnku.cz/wp-content/uploads/2018/12/8-bodu-pro-autismus.pdf>.

K. Laurenčíková doplnila, že ze zjištění v rámci Reformy psychiatrické péče vyplývá, že **v psychiatrických nemocnicích dlouhodobě zůstávají děti, které mají určitou formu mentální retardace a zároveň formu náročného chování, pro které nebyly dostupné podpůrné komunitní individualizované služby**, aby situaci rodina zvládla sama, příp. forma komunitního bydlení, v případě, že ani s podporou rodina situaci sama zvládnout nemůže. Kvalita života těchto dětí je velice nízká a nemají vyhlídky se vrátit do běžného života vně psychiatrického zařízení. Některým dětem naopak chyběla pouze funkční podpora v komunikaci, aby mohly své potřeby vyjádřit, a bylo jim tedy diagnostikováno problematické chování. V psychiatrických nemocnicích rovněž chybí know-how, jak s takovými dětmi pracovat a jak je rozvíjet.

H. Zaplatílková z Kanceláře veřejné ochránkyně práv navázala, že její činnost rovněž potvrzuje nedostupnost podpůrných služeb pro rodiče, které se následkem tohoto nedostatku ze zoufalství uchylují k fyzickým trestům.

P. Kačírková položila dotaz paní předsedkyni, o kolik dětí z cca 400 míst se jedná. K. Laurenčíková odpověděla, že nyní jsou sesbírána základní data o počtech a diagnózách a probíhá tzv. škálování potřeb dětí. V průběhu jara, po analýze dat, by mohly být dostupné informace o počtu dětí, u kterých je pobyt v zařízení nutný. Paní předsedkyně tuto situaci nepřiměřeně dlouhých pobytů přirovnala k nedostatku služeb pro gerontopsychiatrické pacienty.

M. Křečková následně zmínila **důsledky současného stavu**, zejména vyčerpání pečujících osob, dlouhodobou hospitalizaci, sníženou kvalitu života osob s PAS a porušování lidských práv. Mezi příčinami současného stavu zmínila nedostatek statistických dat o počtu osob s PAS a systematického mapování a absenci podpory na úrovni legislativy a registrů.

P. Třešňák vyjádřil, že ze statistik Úřadu práce nelze zjistit, kolika osobám byla diagnostikována podpora třetího a čtvrtého stupně. K. Laurenčíková reagovala, že Lékařská posudková služba na ČSSZ provádí sociální šetření a nastínila, že Výbor ji může za účelem zjištění počtu osob oslovit.

M. Křečková doplnila, že kritéria PAS neodpovídají specifickému nastavení služeb na různých úrovních. Dále mezi **příčinami současné situace** poznamenala nedostatečnou kapacitu sociální práce na úrovni obce, nedostatečné financování a personální zajištění. Nakonec nastínila problematickou komunikaci mezi obecními a krajskými úřady, kdy ty odkazují pečující osoby na sebe navzájem.

V druhé části prezentace P. Třešňák představil příklady dobré praxe z několika cizích států, konkrétně z Velké Británie, Belgie, Dánska, Irska a Španělska. Zmínil, že šetření probíhalo v období mezi únorem a srpnem roku 2018, kdy bylo definováno 50 otázek strukturovaných do okruhů.

Organizace došla k závěru, že **čím výš je problematika PAS ukotvena v legislativním systému** (např. zda na úrovni legislativy, plánu/strategie apod.), **tím vyšší je kvalita poskytované péče**. Jevilo se, že Velká Británie disponuje nejlepší legislativou, Dánsko poskytuje nejkvalitnější péči.

Co se týče nárokovosti péče, organizace zjistila, že raná péče je **nároková ve všech zemích EU**. Z poznatků dále vyplývá, že ve všech zemích byly služby dostupnější než v ČR a že nejlépe podpora fungovala ve státech, které odpovědnost svěřují obcím. Ve Velké Británii a v Dánsku existuje zákonná povinnost posouzení dítěte, které nemá obvyklý vývoj, multidisciplinárním týmem

v obci, na jehož základě vznikne individuální plán péče. Toto posouzení tedy neprobíhá na zdravotnickém základu jako v České republice. Zároveň ve Velké Británii každá obec vede registr osob se zdravotním postižením na svém území. V Dánsku velikost obce spíše odpovídá obci s rozšířenou působností, je jich 98. Tato posouzení rovněž probíhají výhradně pro účely příspěvku na péči. V případě potřeby změn dle aktuální situace rodiče kontaktují obecní úřad a v Dánsku existuje registr služeb pro osoby s autismem. V případě aktuálního nedostatku konkrétní služby existuje prostor pro dočasnou flexibilní úpravu nastavení systému služby v pobytovém zařízení, než se místo uvolní. U nás žádná takováto linka není. V některých zemích působí koordinátoři specificky pro diagnózu PAS.

Existoval návrh, že se budou služby financovat přímo ze státního rozpočtu v rámci dotačního programu. Ze zkušeností ze zahraničí však vyplývá, že **na čím nižší úrovni je financování organizováno, tím lépe.**

V České republice převládá psychiatrický přístup, **na západě již lékař často ani hodnocení potřeb nepodává**, protože k nim nemá, co říct. Kupříkladu v Irsku dlouhodobější institucionalizace dětí s PAS přichází v úvahu pouze v ojedinělých případech, např. při akutní úzkosti, kdy je očekávaný přínos farmakoterapie. Je však vyloučeno, že by léčebna suplovala respitní či pobytovou službu.

K. Laurenčíková nastínila paralelu s ostatními ústavními zařízeními, kdy děti v ústavech často končí z důvodu, že nebyla včas zajištěna potřebná komplexní podpůrná péče. P. Třešňák s touto paralelou souhlasil a doplnil, že v některých státech nemají spodní hranici pro umístování do ústavů, ale rodině s dítětem již např. od 6 let, které vyžaduje extrémně náročnou péči, kdy péče v rodině skutečně nelze, mají možnost flexibilně vypomoci respitní nebo rezidenční službou.

H. Zaplatílková vznesla dotaz na MŠMT ohledně **středisek výchovné péče**. Zmínila případ, kdy rodiče byli postaveni před volbu dítěte umístit do psychiatrické léčebny, jinak bude umístěno do diagnostického ústavu na základě předběžného opatření. Nakonec OSPOD ustoupil a dítě v rámci celodenní služby docházelo do SVP v řádu dní. Zeptala se tedy, zda ve střediscích výchovné péče jsou běžně děti s PAS. M. Hájková odpověděla, že nejsou. Střediska dle její informace nejsou dostatečně využita, a MŠMT tedy plánuje úpravu náplně práce těchto středisek. H. Zaplatílková se dotázala, zda MŠMT neuvažovalo o tom, že by případně mohly SVP poskytovat služby pro tzv. hraniční děti, které mívají i PAS. M. Hájková uznala, že by se dalo uvažovat o poskytování pomoci rodinám s těmito dětmi. A. Křístek upozornil, že diagnostické ústava a střediska výchovné péče nejsou zdravotními ani sociálními zařízeními, a tyto děti tam tedy nesmí být umístovány. H. Zaplatílková uvedla, že v konkrétním případě, o kterém hovořila, dítě dosud úspěšně spolupracuje se SVP, kam dochází jednou týdně.

P. Třešňák poznamenal, že problém spočívá v šíři této diagnózy, kdy se může jednat od dětí, které jsou schopny se s podporou běžně vzdělávat, až po děti s těžkým mentálním postižením. Iniciativa Naděje pro děti úplňku směřuje k dětem s vážným postižením v oblasti komunikace, chování a učení. Všechny děti mají diagnostikován určitý stupeň mentální retardace, ale někdy může problém s komunikací zastínit reálný intelekt.

P. Třešňák dále představil příklad Belgie, kde vzniklo **8 referenčních center autismu s multidisciplinárními týmy**, které případy řeší komplexně a snaží se propojovat zdravotní a sociální

složku. V Nizozemí pro tento účel mají **sdružené pojištění**, díky čemuž lze financovat finančně náročnější sociální služby, kde bývá vyšší částky pokryt, ale ve zdravotnictví není problém.

Paušalizace plateb k sociálním službám na lůžko způsobuje, že pokud zařízení chce poskytovat službu pro osoby s náročným chováním, neobdrží dostatek financí, protože dostane pouze paušální balíček. Za příspěví Naděje pro děti úplňku se alespoň rozlišují dvě platby, kdy jedna zohledňuje náročnost péče. Ideální by však samozřejmě bylo, kdyby existovala **širší škála možného financování** a zohlednění potřeb. Dále zmínil případ Irska, kde, pokud mají výjimečný případ, kdy osoba s PAS potřebuje dva stálé asistenty, musí případ individuálně řešit na ministerstvu. Problematika se tak dostane na nejvyšší úroveň. Následně popsal **metodu personal budget**, kdy si rodina může s rozpočtem sama hospodařit. Jako příklad dobré praxe uvedl, že v Anglii kvalitu poskytování svých služeb hodnotí i samotné obce, které si sebekriticky dávají i špatné známky.

Dále představil přístup dánského centra Hedensted, kde se řídí heslem „**Když má klient záchvat, je to naše selhání.**“ Vychází s přístupem low-arousal, tedy nízké úrovně vzrušivosti. Jedná se o centrum, kde klienti bydlí samostatně, každý byt má dva vchody, jeden pro klienta a jeden pro pracovníky centra, mohou rovněž chodit ven po zvláštním okruhu („highway“).

P. Třešňák následně prezentoval **střednědobý a dlouhodobý návrh organizace na řešení současné situace**, jak je v současnosti systém sociálních služeb nastaven - 8 bodů pro autismus a Podněty pro dlouhodobé systémové řešení v ČR. Především **chybí individualizace** – mapování individuálních potřeb, individuální plány a individuální financování. Navrhují revizi celého systému.

K. Laurenčíková ocenila **univerzálnost 8 bodů**, jelikož je lze aplikovat na jakoukoli cílovou skupinu. Následně se zeptala, jaké jsou další plánované kroky s navrženou politikou a nabídla podporu Výboru, pokud by bylo třeba, jelikož Výbor se obdobnými tématy často zabývá.

P. Třešňák odpověděl, že práce probíhá na třech úrovních. První je advokační. Naděje pro děti úplňku za tímto účelem najala lobbistku, která materiál 8 bodů šíří mezi poslance a MPSV. Druhou je spolupráce se Středočeským krajem, kterou má na starosti M. Křečková, a jejím hlavním účelem je efektivní sběr dat o osobách s PAS. Rovněž s ním řeší zmíněné dvě kategorie financování lůžek.

K. Laurenčíková zmínila **institut Krajského koordinátora deinstitucionalizace Ministerstva zdravotnictví** v každém kraji. Tito koordinátoři jsou zaměstnanci Ministerstva zdravotnictví. Mapují kapacitu sociálních služeb na území konkrétního kraje pro osoby s duševním onemocněním, potřeby těchto osob v léčebnách, i dostupnost sociálních služeb v komunitě, aby tyto osoby do léčeben nemusely být umístěny, příp. tam mohly být co nejkratší dobu. Mají za úkol propojovat všechny složky systému – zdravotní i sociální úředníky i poskytovatele služeb. Budou zřizovat speciální pracovní skupiny – jedna skupina vždy bude na děti. Další např. bude pro seniory, závislé, o bydlení apod. Navrhla představení politiky Naděje pro děti úplňku těmto 14 koordinátorům. Ti se schází jednou měsíčně na Ministerstvu zdravotnictví. Zároveň představila nově zřizované pozice, tzv. **Kvalitáři**. Ti pracují na půl úvazku a mapují kvalitu sociálních služeb pro osoby s duševním onemocněním v daném kraji. Současně byli najati zaměstnanci, kteří sledují kvalitu zdravotnických služeb. Opět v každém kraji působí vždy jeden tento expert. Navrhla tedy představení i těmto

pracovníkům. P. Třešňák tuto příležitost uvítal a požádal o zprostředkování účasti na této schůzce s radními. K. Laurenčíková souhlasila.

P. Třešňák dále uvedl, že pilotují službu tzv. **homesharing**. Jedná se o péči podobnou pěstounství či respitní službě, kdy dobře proškolené rodiny či jednotlivci u sebe doma v určitých intervalech a na určitou dobu pečují o dítě s postižením. Tato služba zlepšuje komunitu, šíří osvětu o těchto problémech, hostitele to naplňuje apod. Služba je hrazená, ale odměna nastavena tak, aby byla potřeba osobní motivace, není to na uživení. K. Laurenčíková zmínila obdobný londýnský systém péče o osoby s duševním onemocněním, např. psychotickým, kteří se vrací z léčby, aby byli zapojeni do normálního života, ale měli od někoho podporu na přechodnou dobu.

B. Rittichová navrhla žádost o informace od ÚZIS, z jejichž statistik (e-health system) lze zjistit velice podrobné a anonymizované informace dle různých kritérií (věk, diagnóza, poskytovaná péče) i několik let nazpět. M. Křečková reagovala, že na ÚZIS byli v kontaktu pouze s tiskovým mluvčím, a ocenili by tedy spolupráci při kontaktování relevantního pracovníka. K. Laurenčíková zmínila, že ÚZIS byl poskytnut grant a nabízeli zajištění dat, lze se na ně tedy obrátit. P. Třešňák doplnil, že tato data nezjišťovali, protože samotná statistika diagnózy nic o péči neříká, při zjištění vyššího čerpání psychiatrické péče či hospitalizace by však situace byla jiná.

K. Laurenčíková shrnula, že lze domluvit další spolupráci mezi Výborem a Nadací Naděje pro děti úplňku a že lze v případě potřeby oslovit ČSSZ. Zeptala se, zda členové Výboru s body souhlasí a jsou otevření další podpoře a součinnosti. Členové souhlasili.

b) Metodické příručky MPSV – návrh usnesení Výboru

K. Laurenčíková shrnula, že smyslem materiálu zasláného před zasedáním je zejména upozornit na rizikost prolínání politických osobních priorit a stanovisek členů Poslanecké sněmovny a dalších osob do dokumentů, které mají být vysoce apolitické, metodické a založené na mezinárodních úmluvách, ke kterým se Česká republika připojila. Roli Výboru shledává v pojistce demokracie tak, aby výkon sociálně-právní ochrany dětí nezávisel např. na politické příslušnosti ministra práce a sociálních věcí a jeho politických preferencích. Následně vzhledem k otevřené diskusi k druhému bodu materiálu zhodnotila, že nebude možné hlasování o jednom návrhu, a uzavřela, že tajemnice Výboru vyzve členy k podání konkrétních pozměňujících návrhů do 7 dní ve formě sledování změn. Následně bude otevřeno hlasování per rollam o všech návrzích změn usnesení. Pro budoucí účely dále vyjádřila prosbu, aby členové vždy případné návrhy zasílali předem tajemnici Výboru, aby bylo možné na zasedání již hlasovat o, pokud možno, konečném návrhu.

c) Opatrovnické soudnictví – Statistiky MSp

B. Rittichová představila statistiky ze srpna zasláné členům Výboru před zasedáním. Novinkou je vyznačování opatrovnických soudců na různých úrovních soudní soustavy. **Ve statistikách jsou však uváděni soudci, kteří se zabývají (i) opatrovnickou agendou, nikoliv dle úvazku.** Soudce, který se půl úvazku zabývá civilním právem a půl úvazku opatrovnickou agendou je tedy vykázán jako opatrovnický soudce. Ministerstvo spravedlnosti však od svého oddělení statistik a organizaci justice dále žádá statistiku dle úvazků, aby bylo možno přepočítávat na objem práce a aby s těmito informacemi bylo možno dále lépe a efektivněji pracovat. Zároveň zmínila, že specializace na krajské úrovni byla před nějakou dobou i tématem setkání pana ministra spravedlnosti s krajskými

soudy, tak, aby došlo k systematickému sjednocení stanovisek v rámci krajů. Co se týče soudů, které vykázaly počet opatrovnických soudců nula, B. Rittichová zmínila **4 modely zajištění opatrovnické agendy na soudech**. Někde jsou zřízeny opatrovnické senáty, které se zabývají veškerou opatrovnickou agendou v rámci soudu – zejména dětské případy, případy osob se zdravotním postižením, v detenci apod. Druhým modelem je soustava, kde jsou opatrovnické senáty zřízeny, avšak řeší pouze některé případy, např. právně složité či nové záležitosti, ve kterých zatím neexistuje dostatečná předchozí judikatura. Ostatními případy se zabývají další senáty. Třetím modelem jsou soudy, kde se opatrovnickou agendou více a podrobněji zabývají vybraní soudci. Jako čtvrtý model byly zmíněny soudy, kde neexistuje specializace na opatrovnickou agendu, avšak soudci jednotlivé případy diskutují na jakési pracovní skupině.

H. Zaplatílková zmínila, že data ministerstva vyznívají hůře, než údaje, které získala ochránkyně několik měsíců před zjišťováním ministerstva. Potvrdila, že shodně obdrželi informaci, že na Městském soudě v Praze a Krajském soudě v Brně nepůsobí ani jeden opatrovnický soudce. V některých případech, kde ministerstvo uvedlo 0, však byla ochránkyni sdělena existence např. 3 senátů. B. Rittichová vysvětlila, že soudy ministerstvu vždy sdělují, který model aplikují a že byli sami překvapeni, že soudy samy vykazovaly číslo 0. H. Zaplatílková se dotázala, zda lze údaje upřesnit. B. Rittichová souhlasila.

M. Šimůnková poznamenala, že dle předchozího sdělení, že do statistik se počítá i soudce, který se zabývá nejen opatrovnickou agendou, se jeví, že na některých krajských soudech se opatrovnickou agendou zcela nezabývají. V celé České republice je 10 soudců na krajských soudech, kteří se zabývají opatrovnickou agendou, a na Nejvyšším soudu není žádný. B. Rittichová s politováním uznala, že tato data byla získána formou standardního dotazování a že jiná ministerstvo v současnosti nemá k dispozici.

M. Šimůnková nadnesla, že z tabulky nevyplývá **nápad v opatrovnické agendě**. B. Rittichová odpověděla, že ze statistické zprávy Ministerstva spravedlnosti za konkrétní rok vyplývá počet soudců a nápad v jednotlivých agendách (trestní i civilní). Jediná agenda, u které toto vykazování nebylo možné, je právě opatrovnická agenda. Tato záležitost se tedy zdaleka neřeší poprvé.

K. Laurenčíková nastínila možnost zaslat jménem Výboru dopis na Ministerstvo spravedlnosti se žádostí o informace s vyšší vypovídající hodnotou a o sdělení opatření navazujících na jejich zjištění o počtu opatrovnických soudců včetně kontaktní osoby. Rovněž se dotázat na plánovaná opatření ohledně agendy soudních znalců. Tyto informace byly již přislíbeny na schůzce v roce 2018 s paní Klárou Cetlovou z Ministerstva spravedlnosti, která se nyní zastává post Náměstkyně sekce dohledu a justice. Paní předsedkyně požádala tajemnici Výboru o rozeslání zápisu o této schůzce.

B. Rittichová navázala s pozitivní zprávou ohledně **nové verze vnitřního kancelářského řádu**. Ač je materiál stále ve fázi příprav, z hlediska práva a svázanosti právními předpisy se uvolňuje prostor pro to, aby mohly být místnosti pro jednání, kterých se účastní děti, zařízeny méně formálně, tzn. místnosti uzpůsobené s kulatým stolem bez stupínku, ohrádky, a to samozřejmě při zachování bezpečnostních opatření. Zároveň nebudou nutné další finanční náklady a bude na soudech, jak si tuto místnost zařídí. Soudci, kteří se již o tento přístup snaží, tedy již nyní mohou postupovat s menšími úpravami a plánovat další v rámci rekonstrukcí budov.

K. Laurenčíková se dotázala, zda existuje systémové doporučení stanovující např. **povinnost zřídit jednu upravenou místnost pro jednání s dětmi na každém soudě**. Soudy by tedy musely na tuto povinnost v případě rekonstrukcí myslet. B. Rittichová zmínila, že tato záležitost již byla několikrát nadnesena na jednáních, avšak nebyly dostupné požadované specifikace. Soudci, kteří se zúčastnili zahraničních stáží, byli vyzváni ke sdílení zkušeností z jiných států, ale ti neměli další informace. P. Kačírková poznamenala, že organizace Lumos dodávala **materiál popisující pohled dětí na to, jak by si představovaly místnost, ve které by se cítily dobře**. K B. Rittichové se tento materiál nedostal. Dodala však, že tyto místnosti neměly být výslechové, avšak přímo jednací. M. Šimůnková zmínila, že na schůzce s paní Cetlovou bylo domluveno, že Ministerstvo spravedlnosti zmapuje situaci na soudech, zda existují prostory a jsou dostupné finanční prostředky. B. Rittichová neměla o výsledku tohoto příslibu informace.

K. Laurenčíková navrhla P. Kačírkové z organizace Lumos, zda by mohli zpracovat obdobný materiál ohledně soudních jednacích místností. Bylo domluveno, že stačí materiál v bodech a čím dřív bude k dispozici, tím lépe.

M. Šimůnková měla dotaz ohledně vnitřních kancelářských řádů. B. Rittichová odpověděla, že se cíleně ptala, zda bude zahrnuta povinnost zřízení jedné místnosti na každém soudě či finanční provazba. Bylo sděleno, že zatím se nejedná o stanovení konkrétní povinnosti, avšak spíše o právní uvolnění pravidel. K. Laurenčíková navrhla zahrnutí doporučení této povinnosti v rámci dopisu ministerstvu.

H. Zaplatílková doplnila, že ze šetření KVOP s předsedy soudů vyplynulo, že 7 okresních soudů má speciální místnost pro jednání s dětmi, na dvou se místnost připravuje, a na jednom se hledají cesty k jejímu zřízení. Získaná data však nemusejí být zcela vyčerpávající. Z následné diskuse vyplynulo, že není jisté, zda se jedná o výslechové místnosti, či o místnosti, ve kterých se bude vést celé řízení, ve kterém je účastníkem dítě.

B. Rittichová připomněla, že do konce ledna lze připomínkovat celkovou ročenku Ministerstva spravedlnosti. Bylo dohodnuto, že členům Výboru zašle připomínky, které legislativní odbor ministerstva vnesl k ročenkám ohledně opatrovnického soudnictví. Další připomínky mohou být zahrnuty do dopisu Ministerstva spravedlnosti.

d) Návrh novely MSp ohledně rozšíření působnosti notářů v opatrovnických věcech

B. Rittichová představila motiv k přijetí změny. Tím byla skutečnost, že v některých případech rodinná situace podléhá **soudnímu přezkumu, přestože se jedná o konsenzuální situaci a nejde o ohrožené dítě**. Je třeba brát v úvahu současnou demografickou situaci, kdy se polovina dětí rodí do nesezdaných partnerství. Nejčastěji se jedná o rozvody, kdy ani v případě, že se (sezdaní) rodiče plně dohodnou na materiálním vyrovnání i péči o dítě a výživném, nelze postupovat bez soudního rozhodnutí. Je tedy tendence nabídnout alternativní cestu. Soudy se snaží fungovat dobře a schvalují mnoho dohod. Panuje však představa, že pokud se jedná o plně konsenzuální rozvod a dítě není ohroženo, mohl by být k dispozici vstřícnější mechanismus. Co se týče vykonatelnosti soudního rozhodnutí, ministerstvo reaguje na judikaturu a stanoviska Nejvyššího soudu týkající se dohody o výživném. Zmínila případ, kdy rodiče platili dle několikrát změněné dohody, avšak jelikož nebyla vykonatelná, ve výsledku soud přisvědčil rodiči, který požadoval plnění v souladu s jediným

vykonatelným rozhodnutím soudu starým přibližně deset let. Z tohoto tedy vyplývá **povinnost si jakoukoli změnu dohody nechat posvětit soudem**. Rovněž se řešila otázka **míry dokazování**, přičemž Ministerstvo spravedlnosti prosazovalo přístup, že by měl být co nejvíce respektován názor rodičů. Nejvyšší soud však dovedl, že v soudním řízení je třeba dokazovat důkladně. Vyplývá z toho, že rodiče nesezdaných dětí, tedy poloviny dětí, se mohou v případě rozchodu na všem dohodnout sami. Naopak manželé musí s jakoukoli změnou dohody k soudu. Bylo navrženo řešení uzavřením dohody prostřednictvím notářů. Stále však probíhají diskuse a vnitřní připomínkové řízení. Objevil se rovněž návrh, že by v případě rozchodu rodičů-manželů stačila prostá dohoda a byla by rovněž možná **alternativa za využití notářského zápisu s doložkou vykonatelnosti**. Je taktéž otázkou, zda by se dohoda měla týkat výhradně financí, tj. výživného, či péče o dítě, jaká by byla požadována míra participace apod.

K. Laurenčíková vznesla dotaz ohledně **pojistek pro případ nátlaku**. B. Rittichová vysvětlila, že tato záležitost je diskutována a pokud by dohoda byla v **rozporu se zájmy dítěte**, existovala by možnost prolomení soudem. A. Křístek poznamenal, že v situaci, kdy se polovina dětí rodí nesezdaným rodičům, tyto **záruky má jen část dětí**. V českém právním řádu neexistuje pojistka, která by v tomto ohledu chránila všechny děti jako celek. Nejsme tedy v situaci, kdy bychom takovou pojistku opouštěli. B. Rittichová rovněž zmínila návrh **aktualizace doporučujících tabulek výživného**, k porovnání přiměřenosti výše výživného. A. Hofschneiderová upozornila na rizika přílišného zasahování do autonomie rodiny a příliš formalizované prevence, která by uškodila většině na úkor jednotek rizikových případů. Sociální služby by o případech násilí v rodině měli mít povědomí a na tyto případy soud upozorňovat.

3. Výzva neziskových organizací k poskytnutí humanitární pomoci v uprchlických táborech v severní Sýrii - návrh o připojení se k výzvě

K. Laurenčíková představila výzvu, která členům byla před jednáním zaslána. Připojení se k výzvě bylo schváleno 10 hlasy.

4. Usnesení Výboru pro práva cizinců k tématu přístupu žáků-cizinců ke vzdělání – návrh na připojení se k usnesení

D. Otrošinová, tajemnice Výboru pro práva cizinců, představila návrh. K. Laurenčíková doporučila výzvu podpořit a vyzvala členy k hlasování. Návrh připojit se k usnesení Výboru pro práva cizinců byl přijat 11 hlasy.

5. Plán činnosti Výboru na rok 2019

K. Laurenčíková členy vyzvala, aby případné návrhy na doplnění plánu zaslali emailem tajemnici Výboru.

a) Zákaz tělesných trestů – stížnost APPROACH proti České republice k Evropskému výboru pro sociální práva Rady Evropy

E. Petrová z KVZ³ představila rozhodnutí z roku 2015 konstatující porušení Evropské sociální charty kvůli neexistenci právní úpravy zakazující používání tělesného trestání ve všech prostředích

³ Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování státu před Evropským soudem pro lidská práva a smluvními orgány OSN na Ministerstvu spravedlnosti

včetně rodiny. Zmínila rovněž dostupný překlad do češtiny, který bude členům Výboru rozeslán. Dále nastínila další podniknuté kroky – zejména sepsání interní analýzy KVZ a projednání případu na Kolegiu KVZ v prosinci 2018. Zdůraznila, že je třeba vysvětlovat, že cílem úpravy by nebylo odebírat děti z rodin, ale zejména šířit přístupy pozitivního rodičovství. Následně přednesla další plánované kroky – především svolání mezirezortní pracovní skupiny včetně neprávnicků. K. Laurenčíková dodala, že kromě výchovy k pozitivnímu rodičovství je nezbytná podpora duševního zdraví rodičů, schopnost zvládat vlastní stres a posilovat rodičovské kompetence jako prevenci používání tělesných trestů a ukázání nenásilných alternativ.

E. Petrová navázala, že je nyní zjišťováno, co se děje v případě, že se zjistí, že je dítě trestáno, co dělá OSPOD, lékař, učitel, co se děje, pokud se tato skutečnost zjistí z výpovědi dítěte na policii či soudě. Dále zmínila právní úpravu v občanském zákoníku umožňující použití „přiměřených výchovných prostředků“ a uvedla příklady úpravy z cizích zemí. Např. v Německu mají děti právo na výchovu bez užití tělesných trestů. Proto místo „zákazu tělesného trestání“ se kloní k používání pojmu „ukončení tělesného trestání“ tak, jak o něm hovoří Globální iniciativa k ukončení tělesného trestání.⁴ Téma totiž pochopitelně vzbuzuje velké emoce. Nakonec vysvětlila roli KVZ, která je sice za koordinaci implementace rozhodnutí odpovědná, avšak samozřejmě musí postupovat ve spolupráci s dalšími rezorty a dotčenými orgány.

M. Šimůnková vznesla dotaz ohledně termínu pro uvedení situace do souladu s rozhodnutím. E. Petrová osvětlila, že konkrétní termín neexistuje, ale samozřejmě platí čím dříve, tím lépe. Poznamenala také, že MPSV, které mělo implementaci na starosti do roku 2017, se k záležitosti stavělo nesouhlasně s tím, že tvrzená porušení nejsou pravdivá a ochrana dětí v České republice je v tomto ohledu dostatečná. Skutečnost, že mezinárodní standardy existují a Česká republika je neplní, je však neoddiskutovatelná. D. Šmídová poznamenala, že od Výboru ministrů Rady Evropy jsou stanoveny termíny podání zpráv o plnění Evropské sociální charty a implementaci vydaných porušujících rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva, a to jednou za dva roky. E. Petrová dodala, že v říjnu 2018 byla zpráva odeslána ve spolupráci s MPSV. Tato zpráva oproti předchozím zprávám obsahuje informaci, že je analyzována současná situace a možné následné kroky.

K. Laurenčíková zmínila, že do března 2019 bude spolu s Ministerstvem zdravotnictví vypracován **Akční plán duševního zdraví** s kapitolou o dětech. Ocenila by proto informace, aby mohly být v akčním plánu promítnuty. Devastující následky tělesného trestání jsou totiž vědecky prokázány, a mohla by se tak připravit půda pro další postup.

M. Šimůnková upozornila na negativní reakce na její návrh jako Zmocněnkyně pro lidská práva ohledně zákazu tělesných trestů dětí do 4 let z roku 2012. Má pocit, že vnímání rodičů, že mohou své děti trestat, jak uznají za vhodné včetně tělesného trestání, se nezměnilo. U mladé generace se přístup mění, avšak názor, že rodiče mohou o svém dítěti bezpodmínečně rozhodovat, přetrvává. To odráží i úprava nového občanského zákoníku povolující přiměřené trestání. Po této zkušenosti ji nenapadají další možnosti postupu. B. Rittichová zdůraznila, že z Analýzy KVZ vyplývá, že jsou nezbytné dlouhodobé bohaté osvětové kampaně, které se v České republice zatím neodehrály. D. Šmídová doplnila, že v této fázi přijímání tělesného trestání byly všechny státy, a všechny tedy mají zkušenost s širokou osvětovou činností. B. Rittichová dodala, že i podle procent rodin užívajících tělesné tresty na tom ostatní státy byly obdobně a podařilo se jim toto procento kombinací opatření výrazně snížit. H. Zaplatílková zmínila, že paní ochránkyně Globální iniciativu podporuje stejně jako zákaz tělesných trestů. K. Laurenčíková připomněla, že se jedná o prioritu Výboru pro práva dítěte na rok 2019 a jistě se k tomuto tématu bude Výbor v průběhu roku vracet. Požádala tajemnici

⁴ Viz webové stránky Globální iniciativy: <https://endcorporalpunishment.org/>.

Výboru o rozeslání překladu rozhodnutí do češtiny a Analýzy KVZ členům. Vzhledem k časovým důvodům požádala E. Petrovou o přesunutí se k dalšímu bodu.

b) Transformace systému péče o ohrožené děti

E. Petrová představila stížnost ERRC a MDAC proti České republice k EVSP⁵ z roku 2017 týkající se tvrzeného porušení Evropské sociální charty ze strany České republiky, jelikož v ní dochází k rutinnímu umístování dětí do tří let do dětských domovů pro děti do tří let věku, tzv. kojeneckých ústavů, a to zejména dětí se zdravotním postižením a dětí romského původu. V současnosti jsou odeslána stanoviska vlády a čeká se na rozhodnutí EVSP, jež je očekáváno během roku 2019 či počátkem roku 2020. Reálně přitom hrozí porušující rozhodnutí, které bude dále třeba implementovat a zakončit tak letité snahy v této oblasti. K. Laurenčíková doplnila, že nejvyšší vedení Ministerstva zdravotnictví je nakloněno změně, avšak neexistuje návrh pro konkrétní kroky. A. Křístek se dotázal, z čeho vyplývá očekávání porušujícího rozhodnutí. E. Petrová vysvětlila, že Česká republika je jednou z posledních evropských zemí, která nemá zákonem stanovenou **věkovou hranici**, pod kterou se nesmí děti umísťovat do zařízení, a není dostatečná **síť služeb** pro řešení situace rodičů a péče o děti, které se ocitnou mimo rodičovskou péči.

P. Kačírková dodala, že existují kraje, které podnikly, co mohly, a nyní řeší pár posledních dětí s těžkým postižením. Na druhé straně jsou kraje, které mají mnoho dětí v zařízeních ve svém kraji i v ústavech v jiných krajích. K. Laurenčíková doplnila návaznost na již zmíněnou **reformu péče o duševní zdraví** a podnikají kroky v součinnosti s kraji tak, aby se hýbalo kupředu. Rovněž upozornila, že v rámci zjišťování kvality péče v zařízeních byly největší nedostatky zjištěny právě v zařízeních pro děti. H. Zaplatílková zmínila, že měla možnost s VOP před dvěma lety realizovat k tématu pěstounské péče dotazníkové šetření všech krajských úřadů, z něhož vyplynuly výrazné rozdíly v počtu přechodných pěstounů v různých krajích, kdy například kraje Ústecký a Moravskoslezský mají naprosto rozdílné počty pěstounů na přechodnou dobu, zatímco v Moravskoslezském jich působí 130, v Ústeckém kraji je to pouze 30 a děti posílají např. do Karlovarského kraje. Rozdíly mezi kraji trvají dosud. Upozornila tedy na mnoho dimenzí problému. A. Hofschneiderová rovněž zmínila problém existující ve společnosti a dotčených osob, které situaci dále negativně ovlivňují.

M. Šimůnková vznesla dotaz ohledně informace v médiích o rušení kojeneckých ústavů a zachování sedmi. K. Laurenčíková odpověděla, že ministerstvo přemýšlí o **změně role ústavů**, které jsou ve městech či komunitách, z pobytových zařízení zejména na komunitní a terénní služby včetně zřizování terénních multidisciplinárních týmů.

6. Různé

Následně se rozproutila diskuse s **represivním opatřením v zařízeních ochranné či ústavní péče** v kompetenci MŠMT a informací o zpřísnění podmínek pobytu dětí v těchto zařízeních včetně užívání bodových systémů. Paní předsedkyně přislíbila oslovení MŠMT ohledně plánovaných legislativních změn v této oblasti včetně zapojení expertů z Výboru pro práva dítěte.

L. Rybová požádala o přeposílání pozvánek na akce týkající se práv dítěte, aby se členové Výboru pro práva dítěte mohli vyjádřit k aktuálním tématům a nevznikaly mediální zkratky.

M. Hájková poskytla Metodický pokyn k úpravě vnitřního řádu školského zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, který bude členům rozeslán i s přílohami.

⁵ Evropský výbor pro sociální práva Rady Evropy

Nakonec byl domluven termín dalšího zasedání Výboru dne 27. března 2019. Na příštím zasedání budou naplánovány další jednání na celý rok 2019. Paní předsedkyně členům poděkovala za účast a zasedání ukončila.